

Ympäristöohjelma

Janakkalan seurakunta

vuosille 2025–2029

Sisälllys

1	Johdanto.....	1
2	Ympäristöjärjestelmä.....	2
3	Toiminta ja talous.....	4
4	Ympäristökasvatus.....	5
5	Jätehuolto ja kiertotalous	7
6	Ruoka ja keittiö	9
7	Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito.....	10
7.1	Energia ja rakentaminen	10
7.1.1	Siivous.....	11
7.1.2	Toimistotyö	12
7.1.3	Leirikeskus	13
8	Hautausmaa ja viheralueet.....	14
9	Metsät.....	16
10	Liikenne	18

LIITTEET

Liite 1 Ympäristöviestintäsuunnitelma

Liite 2 Ympäristökasvatussuunnitelma 2024–2028

Liite 3 Ekotapahtumien vuosikello

Liite 4 Jätehuoltosuunnitelma

Liite 5 Ympäristöä säästävä siivous -ohje

1 Johdanto

Kirkkoneuvosto teki kokouksessaan 31.1.2024 päätöksen, että Janakkalan seurakunta hakee ensimmäistä ympäristödiplomiaan. Tämän vuoksi ympäristöohjelmaa oli aiheellista päivittää vuosille 2025–2029. Ympäristöohjelma noudattaa rakenteeltaan Kirkon ympäristödiplomin käsikirjaa. Hiilineutraali kirkko 2030-strategia sisältyy seurakunnan ympäristöohjelmaan.

Ympäristöohjelma ohjaa ympäristötyössä ja sen tavoitteiden asettelussa ja toteutumisen seurannassa. Seurakunnassa pyritään korjaamaan sisäisissä katselmuksissa havaittuja puutteita ja epäkohtia sekä kehittämään ennestään hyviä ympäristökäytänteitä. Tavoitteiden saavuttamiseksi toimenpiteille on asetettu aikataulu ja vastuuhenkilöt.

Teologinen perusta ympäristötyölle: Seurakunnan ympäristötyön perustelut nousevat kirkon uskosta, jonka mukaisesti ihmisen tehtävä on vastuullisesti viljellä ja varjella maata. Kirkon ilmasto-ohjelman (2008) teemoina on ”Kiitollisuus, kunnioitus ja kohtuus”. Jos huomaamme kaiken olevan osa luomakuntaa, voimme kokea siitä kiitollisuutta – se herättää meissä kunnioitusta, jonka perusteella muutamme toimintaa kohtuullisemmaksi ja kestävämmäksi.

Ympäristönsuojelua ei tule nähdä erillisenä kaistana seurakunnan työssä, eikä vain yksittäisen työntekijän tai seurakuntalaisen harrastuksena, vaan luonnollisena osana seurakunnan julistusta, käytännön toimintaa ja jokaisen kristityn elämää. Irrallisten ekotekojen sijaan ympäristökasvatuksen ja tietouden yhdistäminen kristilliseen kasvatukseen tarjoaa uusia menetelmiä eri työaloille.

Kuva 1: Syken tiekartta, Hankkeesta Kohti hiilineutraalia kirkkoa 2030. [Tiekartta - EVL Plus.](#)

2 Ympäristöjärjestelmä

Janakkalan seurakunta hakee ympäristödiplomia ensimmäisen kerran. Ympäristöohjelma on tehty ensimmäisen kerran vuonna 2019. Ohjelmaa on päivitetty vuosina 2023 ja 2025. Kirkon ympäristödiplomi viitoittaa suuntaa ja antaa konkretiaa ympäristövastuun toteuttamiseen seurakunnan työssä ja toiminnassa. Siksi Janakkalan seurakunta hakee ympäristödiplomia. Myös kirkkohallitus on ohjeistanut hakemaan sitä vuoden 2025 loppuun mennessä. Kirkon ympäristödiplomia haetaan vuosille 2025–2029. Ympäristödiplomin väliauditointi tehdään diplomikauden puolivälissä 2027.

Janakkalan seurakunnan ympäristöjärjestelmän keskeisiä toimijoita ovat ympäristötyöryhmä, viestintäasiantuntija ja kaksi ympäristövastaavaa, joiden työnkuvaan ympäristötyön koordinointi, seuranta ja kehitys on sisällytetty. Myös kaikki muut seurakunnan työntekijät ovat tärkeitä osallisia ympäristöjärjestelmän toimivuudessa, ja ympäristöohjelman noudattaminen kuuluu kaikille seurakunnan toimijoille.

Tavoitteena on järjestää ympäristövastaaville ja tarpeen mukaan koko työyhteisölle koulutusta ja pitää ympäristötyötä esillä yhteisissä kokoontumisissa.

Ympäristöasioista tiedotetaan omalle henkilöstölle sähköisten kanavien kautta ja vuonna 2025 laadittu ympäristöviestintäsuunnitelma (liite 1) otetaan käyttöön.

Työalat sisällyttävät ympäristötyön omiin toimintaohjeisiinsa ja työtapoihinsa kiinnittäen huomiota erityisesti muuttuviin tilanteisiin (mm. uudet työntekijät, ulkopuoliset toimeksiannot, sijaiset, harjoittelijat, kausityöntekijät). Työalat raportoivat ympäristövastaaville, jotka tekevät koosteen ympäristötyöryhmän kanssa vuosittain toimintakertomuksen yhteyteen. Koonti tehdään vuosittain huhtikuussa.

Ympäristötyöryhmä kokoontuu vähintään kaksi (2) kertaa vuodessa. Maaliskuussa työalojen toimintakertomusten pohjalta kootaan ympäristöraportti kehittämisideoineen. Syyskuussa seurataan toiminnan toteutumista ja kehitetään tulevaa toimintaa ympäristötyön näkökulmasta.

Taulukko 1: Ympäristöjärjestelmä

tavoite	keinot	aikataulu	vastuu
Ympäristöjärjestelmän toimivuus paranee	laaditaan ympäristöohjelmasta käytännöllinen työkalu joka työalan käyttöön	2025, jatkuva	Ympäristövastaavat, ympäristötyöryhmä, kaikki työalat
	luodaan intraan oma sivusto ympäristötyölle, jossa ajankohtaiset asiat ja tiedot ovat kaikkien työntekijöiden saatavilla	2025	Viestintäasiantuntija, Ympäristövastaavat
Ympäristötietoisuuden lisääminen seurakunnassa	ympäristöviestintäsuunnitelman mukaista viestintää some-kanavissa ja muun viestinnän keinoin	Jatkuva	Viestintäasiantuntija, kaikki työntekijät

	laaditaan ympäristöohjelmasta tiivistelmä, joka on selkeä ja visuaalinen ja esillä esim. seurakunnan nettisivuilla	2025, jatkuva	Viestintäasiantuntija, ympäristövastaavat
	Ympäristötyöryhmä kokoontuu 2 kertaa vuodessa. Seurakunnan ympäristötyön seuranta, raportointi ja kehittäminen.	jatkuva	Ympäristövastaavat, ympäristötyöryhmä

3 Toiminta ja talous

Huomioimme kaikissa hankinnoissa ympäristöasiat. Hankintojen yhteydessä tehdään merkittäviä ympäristöön vaikuttavia päätöksiä. Kaikkiin hankintoihin liittyy ympäristövaikutuksia; luonnonvarojen, energian ja erilaisten kemikaalien kulutusta, sekä jätteiden syntyä.

Jo hankintavaiheessa pohditaan tavarán tai palvelun tarpeellisuutta ja eri vaihtoehtojen ympäristövaikutuksia. Mahdollisuuksien mukaan suositaan kotimaista ja paikallisia tuottajia. Hankintojen ympäristöhaittoja voidaan vähentää tehokkaimmin vähentämällä hankintoja. Tämä tuo myös suoraa taloudellista säästöä. Siksi hankinnoista vastaavien tulisi aina selvittää vaihtoehtoisia tapoja tyydyttää tarpeita: tuotteiden yhteiskäyttö, lainauspalvelu, korjaus ja kunnostus, kertakäyttötuotteista luopuminen, pitkäikäisten ja laadukkaiden tuotteiden suosiminen, tuotteiden korvaaminen palvelulla siellä missä mahdollista, yleinen säästäväisyys ja kohtuus. Tuotteen ympäristökuormitusta voidaan pienentää suosimalla tuotteiden uudelleenkäyttöä ja kierrätysmateriaalista valmistettuja tuotteita.

Ympäristöasiat näkyvät toiminta- ja taloussuunnitelmassa konkreettisesti tavoitteina ja toteutuksina. Viestimme aktiivisesti ympäristövastuullisesta toiminnastamme.

Taulukko 2: Toiminta ja Talous

tavoite	keinot	aikataulu	vastuu
Ympäristöasiat integroidaan osaksi seurakunnan jokapäiväistä toimintaa.	Ympäristöperiaatteiden päivitys	tarvittaessa	työalavastaavat
	Järjestetään työntekijöille koulutusta kuhunkin työalaan liittyvissä ympäristöasioissa.	Jatkuva, tarvittaessa	ympäristötyöryhmä, työalavastaavat, kirkkoherra, talouspäällikkö
Hankintojen ympäristö – vaikutusten huomiointi	Hankintojen tarpeellisuutta harkitaan entistä tarkemmin ja suositaan kestäviä ja laadukkaita tuotteita, palveluita, korjaamista ja lainaamista.	jatkuva	talouspäällikkö, työalojen hankinnoista vastaavat
	Ennen tuotteen hankintaa selvitetään, onko kyseistä tuotetta saatavilla ympäristömerkittynä ja voisiko valinta kohdistua siihen	jatkuva	työalojen hankinnoista vastaavat
	Laaditaan/päivitetään seurakunnalle oma hankintaohje, joka huomioi ympäristönäkökulmat	2025	talouspäällikkö

4 Ympäristökasvatus

Ympäristökasvatussuunnitelma (liite 2) laadittiin vuonna 2024. Ympäristökasvatus koskee kaikkea Janakkalan seurakunnan toimintaa. Jokainen työala (varhaiskasvatus, perhetyö, varhaisnuoriso- ja nuorisotyö, rippikoulutyö, diakonia- ja aikuistyö, musiikkityö, lähetystyö, jumalanpalveluselämä) päättää, millaista ympäristökasvatusta se toteuttaa.

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa ihmisten luontosuhdetta ja vastuullista toimintaa ympäristössä, sekä ohjata kohti kestävää elämäntapaa.

Ympäristöaiheisten tapahtumien järjestämisessä ja esille tuomisessa hyödynnetään ekotapahtumien vuosikelloa (liite 3).

Taulukko 3: Ympäristökasvatus

tavoite	keinot	aikataulu	vastuu
Ympäristökasvatus seurakunnassa ja eri työaloilla	Toteutetaan ympäristökasvatusta kaikilla työaloilla	Jatkuva	Kaikki työalat
	Rippikoulujen työntekijöille vihreät ripo -koulutusta	Kevät 2025	Ympäristövastaavat
	Vietetään vuosittain luomakunnan sunnuntaita	Jatkuva	Jumalanpalvelustiimi, ympäristövastaavat, (kaikki työalat)
	Päivitetään ympäristökasvatussuunnitelma seuraavaan 5 vuotissuunnitelmaan	2028	Ympäristötyöryhmä
Ympäristöyhteistyö	Jatketaan ympäristöaiheista yhteistyötä eri yhteistyökumppaneiden kanssa (tapahtumat, luontopolkutalkoot, perhepatikka, erityöalojen välinen...)	Jatkuva	Ympäristötyöryhmä Ympäristövastaavat Kaikki työntekijät
Hiljaisuudenpaikat, luontopolut	Hautausmaalle interaktiivinen hiljaisuuden reitti /hiljentymispaikat	Diplomikauden aikana	Ympäristötyöryhmä
	Pappilankylän luontopolkuhanke, seudun luontopolkujen käyttö ryhmien kanssa	Jatkuva	Ympäristötyöryhmä, yhteistyökumppanit, kaikki työntekijät
	Ympäristöaiheiset rastiradat, toiminnan kehittäminen	Jatkuva	Ympäristötyöryhmä, kasvatuksen työalat

5 Jätehuolto ja kiertotalous

Seurakuntaan on laadittu oma jätehuoltosuunnitelma (liite 4). Suunnitelman tavoitteena on ohjata ja tuoda kierrättämisen mallia tutuksi jokaisen arjessa seurakunnan kiinteistöissä ja tapahtumissa toimiessa.

Pyrimme tuottamaan vähemmän jätettä poistotuotteita hyödyntämällä ja kierrättämällä. Jokaisessa toimipisteessämme lajittelemme jätteet (mukaan lukien vaarallinen jäte) kunnallisten jätehuolto-ohjeiden mukaisesti. SER-jätteelle on omat keräyspisteet. Jätehuollossa huomioidaan myös jäteastioiden ja niiden tyhjennysvälien oikea mitoitus.

Jätehuollossa teemme yhteistyötä alueen yritysten ja kotitalouksien kanssa (pitopalvelu, seurakunnan asuntojen vuokralaiset). Viestimme jätetaakan vähentämisestä ja oikeaoppisesta kierrättämisestä (esim. ohjeistus hautakynttiläjätteen määrän vähentämiseksi ja lajittelun tehostamiseksi, hautausmaalla on jätteiden lajittelupisteet, viheralueilta syntyvä puutarhajäte kompostoidaan).

Taulukko 4: Jätehuolto ja kiertotalous

tavoite	keinot	aikataulu	vastuu
Jätehuollon kustannustehokkuuden parantaminen ja ympäristöhaittojen minimointi	Jätevirtoja seurataan säännöllisesti ja suunnitelmallisesti ja sen mukaan tyhjennyskertojen määrä optimoidaan toiminnan sesongin mukaisesti ja näin vältetään puolityhjien astioiden turha tyhjentäminen	jatkuva	kiinteistönhoitaja, vahtimestarit, erityisammattimiehet
Jätehuoltokartoitus ja -suunnitelma	Jätehuoltosuunnitelman mukainen toiminta tuodaan toimijoille tutuksi	2025	Seurakuntapuutarhuri, vahtimestarit, viestintäasiantuntija
	Jätehuoltovastaavan nimeäminen	2025	kiinteistönhoitaja
Kaatopaikkajätteen ja polttokelpoisen jätteen määrän vähentäminen	Vähennetään tietoisesti kertakäyttöt tuotteita ja turhia pakkauksia ja hankintoja.	jatkuva	kaikki työntekijät
	Suositaan kierrätys materiaalista valmistettuja	jatkuva	kaikki työntekijät

	ja kestäviä tuotteita sekä uudelleen käytettäviä ja palautettavia pakkauksia.		
	Varastojen tyhjennys ennen uusien tilausten ja hankintojen tekemistä.	jatkuva	työalavastaavat ja kaikki työntekijät
	Hautakynntiläjätteen määrän vähentäminen; tehostettuun lajitteluohjeistukseen panostetaan	jatkuva	seurakuntapuutarhuri, viestintäasiantuntija
Jätteiden lajittelun tehostuminen sekä jätteiden hyötykäyttöön ohjautumisen tehostaminen	Tehostetaan lajittelua ja sen ohjeistusta; yhtenäiset lajitteluohjeet ja – käytännöt, tarvittaessa myös kuvalliset	päivitetään ohjeet tarvittaessa	kiinteistönhoitaja, vahtimestarit
	Yhteistyö eri toimijoiden kanssa; Tarinmaan koulu--> kynntilän jämat, metallijätteeseen menevät lyhdyt tuunattavaksi	jatkuva	Seurakuntapuutarhuri --> kaikki työalat
Vaarallisen jätteen käsittely toteutuu lain ja jätehuoltomääräysten mukaisesti	SER jätepiste yhteinen koontipaikka, tiedotus käytännöistä	2025	kiinteistönhoitaja, viestintäasiantuntija
	nimetään ja koulutetaan vaarallisista jätteistä vastaavat henkilöt	2024	seurakuntapuutarhuri
	huolehditaan vaarallisten kemikaalien asianmukaisesta varastoinnista ja jatkokäsittelystä kirjanpitoineen	jatkuva	seurakuntapuutarhuri
	käyttöturvallisuustiedotteet ja vahingontorjuntavälineistö ovat helposti saatavilla	jatkuva	kiinteistönhoitaja, seurakuntapuutarhuri, ylivahtimestari

6 Ruoka ja keittiö

Seurakunnassa on yksi ympärivuotisesti toimiva leirikeskuksen keittiö ja Turengin, Tervakosken ja Tarinmaan keittiöt. Leirikeskuksessa toimii ruokapalveluyrittäjää, joka mahdollisuuksien mukaan käyttää lähi- ja luomutuotteita. Suosimme kasvispainotteisia sekä sesonginmukaisia vaihtoehtoja tarjoiluissa. Omassa toiminnassamme suosimme lähellä tuotettuja ja kotimaisia tuotteita, sekä ympäristömerkittyjä tuotteita. Osallistumme vuosittaiseen Reilun kaupan viikkoon ja seurakunnan tarjoiluissa on aina saatavilla myös Reilun kaupan tuotteita.

Ruokahävikin syntymistä pyritään ehkäisemään tarkalla suunnittelulla ja ruokailijoiden määrän selvittämällä etukäteen. Myös kerhoissa, rippikouluissa ja vähävaraisten yhteisöruokailuissa kiinnitetään huomiota hävikkiruuan syntyyn ja pyritään puuttumaan ja ehkäisemään sitä, mikä on osa seurakunnan ympäristökasvatussuunnitelmaa. Ruokailuista suunnitelmista huolimatta ylijäävä ruoka pyritään hyödyntämään seuraavissa toiminnoissa tai jaetaan/myydään osallistujille ja oman talon työntekijöille.

Taulukko 5: Ruoka ja keittiöt

tavoite	keinot	aikataulu	vastuu
Lähi- ja luomutuotteiden käyttö	Käytetään mahdollisimman paljon lähi- ja luomutuotteita ja pyritään löytämään sopiva kustannustaso.	Jatkuva	Ruokapalveluyrittäjä ja ruokahankinnoista vastaavat työntekijät
Kasvisruoan käyttö tarjoiluissa	Tarjotaan kasvisruokaa kaikissa ruokatarjoiluissa. Rippikouluissa huomioidaan enenevässä määrin kasvisruoka.	Jatkuva	Ruokapalveluyrittäjä ja ruokahankinnoista vastaavat työntekijät
Ruokahävikin torjuminen	Pyritään hyvällä suunnittelulla ja ohjeistuksella mahdollisimman pieneen ruokahävikkiin. Hyödynnetään mahdollinen hävikkiruoka esim. diakoniatyön kautta. Kiinnitetään huomiota ruokahävikkiin leireillä ja kerhoissa.	jatkuva	Ruokapalveluyrittäjä ja ruokahankinnoista vastaavat työntekijät

7 Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito

7.1 Energia ja rakentaminen

Hyvällä kiinteistönhoidolla voidaan merkittävästi vähentää rakennusten lämmön, veden ja sähkön kulutusta. Kestävän kehityksen ja ilmastonmuutoksen torjunnan kannalta olennaista onkin energian kulutuksen vähentäminen ja siirtyminen uusiutuvien energiamuotojen käyttöön. Käyttäjien ohjeistaminen ja motivoiminen mahdollisimman säästäväiseen energian ja veden kulutukseen on tärkeää. Rakennusten energiatehokkuutta pyritään parantamaan.

Turengin ja Rantalahden kiinteistöissä on käytössä etäseurattava automaatio kiinteistön lämmitykseen ja ohjaamiseen. Tervakoskella sekä Tarinmaalla on käytössä kiinteistökohtaiset säätöjärjestelmät kiinteistön ilmanvaihdon,- sekä lämmityksen säätämiseen.

Energiankulutusta seurataan eri kiinteistössä ja selvitämme, mistä mahdolliset poikkeavuudet johtuvat. Lämpötilat säädetään käytön ja kiinteistön mukaan optimaalisesti. Tilojen käyttöaste vaikuttaa erityisesti laitteiden ja valojen aiheuttamaan sähkönkulutukseen sekä vedenkulutukseen, joten seurannassa otetaan huomioon myös ilta- tai viikonloppukäytön muutokset ja seurataan tilojen käyttöastetta.

Taulukko 6: Energia ja rakentaminen

tavoite	keinot	aikataulu	vastuu
Ympäristöasiat huomioidaan rakentamisessa ja maankäytössä	Uudisrakentamiseen ja peruskorjaukseen liittyviin tarjouspyyntöihin edellytetään yrityksiltä ympäristöselvitystä sekä jätehuoltosuunnitelmaa.	jatkuva	talouspäällikkö
	Rakentamisen ja maankäytön suunnittelussa noudatetaan rakennuslain, metsälain ja luonnonsuojelulain sekä muiden lakien ympäristö säädöksiä	jatkuva	talouspäällikkö
Sähkön, lämmön ja veden kulutuslukemia seurataan säännöllisesti kaikissa kiinteistöissä	sähkö – ja vesi-yhtiöiden reaaliaikaisten kulutuslukemien seuraaminen/kirjaaminen.	jatkuva	kiinteistönhoitaja

Pienennetään kiinteistöjen energian- ja vedenkulutusta	Tehdään eri tilojen kustannuslaskelmat ja sopeutetaan ilmastointilaitteiden käyttöteho toiminnan mukaisesti eri kiinteistöissä.	Kustannuslaskelmat tarvelähtöisesti, ilmastoinnin optimointi	kiinteistönhoitaja
	Nykyisten lamppujen mennessä rikki siirrytään käyttämään ledejä.	Jatkuva	kiinteistönhoitaja
	Selvitetään liiketunnistimien asennusmahdollisuudet valaisimiin, jotka jäävät toistuvasti turhaan päälle (esim. seurakuntatalon vessoihin). Vaihtoehtona ”Muistilaput”.	Diplomikauden aikana	kiinteistönhoitaja

7.1.1 Siivous

Siivouksessa käytetään ympäristöä säästäviä siivousmenetelmiä ja puhdistusaineina ympäristömerkittyjä vaihtoehtoja aina, kun mahdollista.

Ympäristöä säästävissä siivouksessa huomioidaan käyttökohteiden mukaiset työvälineet, pesuaineiden annostelut ja työtavat. Seurakuntaan on laadittu ympäristöä säästävä siivousohje (liite 4). Siivoustyötä tekevät ovat myös saaneet koulutusta aiheeseen vuonna 2024.

Taulukko 7: Siivous

tavoite	keinot	aikataulu	vastuu
Siivoukseen liittyvän ympäristökuormituksen pienentäminen.	Siivousmitoitus, sopiva mitoitus siivouksille ja ylläpidolle	2023, jatkuva	ylivahtimestari vahtimestarit /suntiot
	Siivoustyötä tekevät osallistuvat alansa koulutukseen	tarvittaessa	
	Siirrytään yhä enemmän vedettömään siivoukseen. Puhdistettavia pintoja säästävä siivous tapa. (Kemikaalien vähentäminen)	jatkuva	
	Lattioiden ylläpitosiivous (hankitaan yleiskone). Siivouskoneiden	tarvelähtöisesti	

	hankkiminen jokaiseen toimipisteeseen.		
	Jätehuolto ja siivousaineiden varastointi ja käsittely on järjestetty turvallisesti (mm. lukitut siivouskaapit) sekä siivousalan normien mukaan.	Jatkuva	
Ympäristöystävälliset hankinnat jatkuvat	Suositaan ympäristömerkittyjä tuotteita.	jatkuva	ylivahtimestari vahtimestarit
	Käytetään vuokrapöytäliinoja sekä vuokramattoja		

7.1.2 Toimistotyö

Suosimme toimistotarvikkeissa ympäristömerkittyjä tuotteita, uusiopaperia ja toimintatapoja, joiden myötä paperinkulutus vähenee. Seurakunnan järjestämille leireille ja retkille ilmoittaudutaan sähköisesti, ja kokousaineistot välitetään sähköisesti ja arkistoidaan asiakirjahallintajärjestelmään. Tiedottaminen ja viestintä tapahtuvat myös verkkosivujen, intranetin, sähköpostin ja sosiaalisen median kanavien kautta. Laitteissa on käytössä oletuksena kaksipuoleinen ja mustavalkoinen tulostus. Teams-sovelluksen käyttöönoton myötä verkkoneuvotteluiden määrä on lisääntynyt, eikä fyysisesti enää tarvitse olla paikalla joka kokouksessa. Tällöin säästyy myös aikaa, matkakustannuksia ja vältetään liikennepäästöiltä.

Toimistojen ja muiden toimitilojen energiatehokkuutta parannamme käyttötapojen muutoksilla. Kohdistamme valaistuksen oikein, luovumme turhasta valaistuksesta ja suosimme led-lamppuja. Sammutamme sähkölaitteet (kopiokoneet, tietokoneet, videotykit, tulostimet, näytöt ja muut laitteet, video- ja äänentoistolaitteet, kahvinkeitin), muut laitteet sekä valaistuksen pidempien poissaolojen ajaksi. Laitteet ja valmiusvirrat sammutetaan silloin kun niitä ei tarvita. Aktivoimme ja säädämme energiansäästöasetukset (esim. tietokoneiden ja tulostimien lepotilat).

Suosimme yhteisiä laitteita ja monitoimilaitteita henkilökohtaisten tulostimien tai erillisten kopiokoneiden sijaan. Tuuletus tehdään tarvittaessa nopealla ristivedolla, eikä lämmityskaudella ikkunoita pidetä jatkuvasti raollaan.

Taulukko 8: Toimistotyö

tavoite	keinot	aikataulu	vastuu
Paperin kulutuksen vähentäminen	Vältämme turhaa tulostusta. Hyödynnetään yhä enemmän verkkotulostinta. Tulostetaan ja kopioidaan aina kun mahdollista kaksipuolisena/vihkotulostuksena. Kaikille pääsääntöisesti oletusasetuksena mustavalko- ja 2-puoleinen tulostus.	jatkuva	kaikki työntekijät
	Paperinkulutuslukujen säännöllinen seuranta		kaikki työntekijät
	Sähköisten asiakirjojen käytön lisääminen ja kehittäminen (esim. esityslistat).		kaikki työntekijät
	Painomäärien optimointi, paperisten aineistojen kopiointi harkitusti.		virasto, lähiesihenkilöt
	Järjestetään tulostuksen ja kopioinnin opastus mahdollisimman helposti saatavaksi. Uusille työntekijöille henkilökohtainen ohjaus.		kaikki työntekijät

7.1.3 Leirikeskus

Seurakunnan leirikeskus Rantalahden toiminta perustuu ympäristöystävällisiin teknisiin ratkaisuihin.

Leirikeskuksella on lähtökohdat palvella kaikkia käyttäjäryhmiä kestäväällä ja vastuullisella tavalla.

Seurakunnan metsäalueella Rantalahden leirikeskuksen lähimaastossa on käynnissä Pappilankylän luontopolkuhanke yhteistyötahojen kanssa. Hankkeessa perustetaan alueelle luontopolku, joka lisää alueen käyttömahdollisuuksia ja lisää ympäristötietoisuutta hankkeessa toimiville talkoolaisille, some-kanavien seuraajille ja polunkäyttäjille. Polku ja sen rakennus- ja huoltotoimet on suunniteltu siten että se kuormittaa luontoa mahdollisimman vähän.

Huolehdimme leirikeskuksessa siitä, että jätevedestä ei aiheudu haitallisia valumia vesistöihin eikä pohjavesiin.

Taulukko 9: Leirikeskus

tavoite	keinot	aikataulu	vastuu
Kehitetään leirikeskuksessa toteutettavaa kristillistä ympäristökasvatusta	Luontopolkujen, toimintapisteiden hyödyntäminen.	Jatkuva, tavoite lähivuosina	eri työalat
	Leirien Eko-ohjeiden laadinta ja käyttö.	jatkuva	Leirien vastaavat +ympäristövastaavat
Pidetään huolta lähiluonnosta sekä huomioidaan Rakennusten uudistamisen ja huoltamisen yhteydessä ympäristönäkökulma	Laaditaan leirikeskuksen piha- ja lähialueelle hoito-ohjeet.	jatkuva	seurakuntapuutarhuri
	Luontopolkuja huolletaan ja tauluja korjataan tarvittaessa ja luontopolun puusto tarkastetaan vuosittain turvallisuussyistä. Hoitosopimukset pidetään ajan tasalla ja uusitaan.	jatkuva	Seurakuntapuutarhuri, hoitosopimus Tarinmaan seudun kyläyhdistyksen kanssa
Tehostetaan jätehuoltoa ja vähennetään jätettä	Jätteiden lajitteluohjeet (ja tarvittavat astiat) kaikkiin yhteisiin tiloihin, niiden ylläpito.	jatkuva	keittiöhenkilökunta kiinteistönhoitaja vahtimestarit
	Jättemäärän vähentäminen lajittelua tehostamalla.	jatkuva	vahtimestarit keittiöhenkilökunta, kaikki työntekijät
Sähkön ja vedenkulutuksen vähentäminen	Vältetään tarpeetonta kulutusta	jatkuva	kiinteistönhoitaja, kaikki työntekijät

8 Hautausmaa ja viheralueet

Hautausmaat ovat arvokkaita kulttuuriympäristöjä. Kulttuurisesti kestävä kehitys on yksi kestävän kehityksen peruspilareista ympäristön, talouden ja yhteiskunnallisen kestävyuden rinnalla.

Kulttuuriperinnön vaaliminen voi edistää kestävän elämäntavan arvostusta sekä vastuullista materiaalien käyttöä. Se ohjaa kunnioittamaan esineiden arvoa ja toimii vastavoimana kertakäyttökulttuurille.

Hautausmaat ovat usein monimuotoisia elinympäristöjä. Hautausmaiden eri alueet on jaettu kunnossapitoluokkiin. Reuna-alueille jätetään hoitamattomia tai kevyesti hoidettuja vyöhykkeitä, joissa hyönteiset ja pieneläimet viihtyvät. Monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja lisäämiseksi suositetaan kotimaisia

kasvilajeja, luonnonvaraisia kasveja ja perinteisiä kulttuurikasveja. Lintujen pesimämahdollisuuksia tuetaan sopivilla pesäpöntöillä.

Seurakunnan hautausmaille on laadittu hoitosuunnitelma, jossa on huomioitu ympäristönäkökulmat. Liukkauden torjunnassa käytetään sepeliä ja suolan käyttöä vältetään, sillä se voi kulkeutua pohjavesiin. Rikkaruohot poistetaan hiekkakäytäviltä mekaanisesti ilman kemikaaleja, ja lannoitteina käytetään hidasliukoisia vaihtoehtoja. Kasteluun käytetään jokivettä, ja automaattikastelu ajoitetaan yöaikaan haihtumisen ehkäisemiseksi. Tarvittaessa hoitohaudoilla hyödynnetään altakastelualtaita ja valitaan kasvupaikan olosuhteisiin sopiva kasvillisuus. Omaisille tarjotaan mahdollisuus valita haudalle perennahoito perinteisen kesäkukkahoidon sijaan. Hautausmaalla jatketaan maatuvan aineksen kompostointia ja oksien haketusta. Hautausmaan jätehuoltoa on käsitelty tarkemmin kohdassa jätehuolto.

Hautausmaiden ja viheralueiden hoitokaluston tekninen kunto ja asianmukainen käyttö vaikuttavat suoraan ympäristöpäästöihin. Hautausmaan yleisvalaistus ja kello-ohjaus on tarkastettu.

Työkoneiden ja pienkoneiden päästöjä seurataan, ja niiden huollosta huolehditaan säännöllisesti. Poltto- ja voiteluaineiden sekä moottori- ja hydraulikkaöljyinä käytetään mahdollisuuksien mukaan ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja. Koneita uusittaessa suositaan akkukäyttöisiä.

Hautausmaat ja kirkkopuistot ovat myös kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita. Seurakunnan vastuulla on huolehtia vanhojen muurien, kivaitojen ja arvokkaiden rakennusten säilyttämisestä ja kunnostamisesta. Museoalueella seurakunta vastaa kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden hautojen perushoidosta.

Hautausmaa ja viheralueet ovat osa ympäristökasvatusta, johon osallistuvat seurakunta, koulut ja Tarinmaan kyläyhdistys. Hautausmaakävelyitä järjestetään joka toinen vuosi, rippikoulu- ja koululaisia tutustutetaan hautausmaahan vuosittain. Lisäksi lasiset kynttilälyhdyt kierrätetään askartelumateriaaliksi, ja hautausmaan hevostakanjoista valmistetaan pesupähkinöitä, joita myydään yhteisvastuun hyväksi.

Taulukko 10: Hautausmaat ja viheralueet

Tavoite	keinot	aikataulu	vastuu
Hautausmaiden ja viheralueiden kulttuuriarvojen inventointi	Kulttuurihistoriallisen inventoinnin tekeminen	tavoite	seurakuntapuutarhuri
Haudauksen ja hautojen hoidon ekologisuus	Tiedotus; viestitään hautauksen ja hautojen hoidon ekologisista vaihtoehtoista omaisille.	lisättävä	viestinnänasiantuntija, seurakuntatoimisto, seurakuntapuutarhuri
Hoitotoimista aiheutuvan ympäristökuormituksen vähentäminen	Koneiden ympäristövaikutukset; pienkoneissa siirrytään mahdollisuuksien mukaan akkukäyttöisiin.	tavoite	seurakuntapuutarhuri
	Luonnonmonimuotoisuus; hyönteishotellien tekeminen, lahopuiden jättäminen, linnunpönttöjen tekeminen ja asentaminen, hyönteis- ja perhoskasvien kasvatusta, kevyemmän hoidon alueiden lisääminen.	lisättävä	seurakuntapuutarhuri, hautaustoimen työntekijät
	Uusille työntekijöille ja kausityöntekijöille annetaan perehdytysopas, josta löytyy ympäristöosio.	tavoite	seurakuntapuutarhuri

9 Metsät

Janakkalan seurakunnan metsien hoidossa otetaan huomioon metsien merkitys hiilinieluina ja luonnon monimuotoisuuden lisääjinä. Talousmetsänkin elävät puut ja varvut sekä maaperään kertyvä karike kasvattavat hiilivarantoa vähintään useita vuosisatoja ja hillitsevät näin ilmastonmuutosta. Sen sijaan suuret hakkuut aiheuttavat hiilinielumenetyksiä ja edesauttavat näin ilmaston muuttumista.

Metsää hoidettaessa tulisi säästää monimuotoisuutta lisäävät monilajiset ja pienipiirteiset metsäalat, jotka tarjoavat elinympäristön suurelle joukolle kasvi-, eläin- ja sienilajeja. Janakkalan seurakunnan metsäsuunnitelman on laatinut Kanta-Hämeen metsänhoitoyhdistys vuosille 2025–2035. Arvokkaat metsäkohteet on seurakunnan mailta osin kartoitettu ja ne huomioidaan kohteen hoidossa. Seurakunnan

metsillä on kansainvälinen PEFC- sertifikaatti, joka tarkoittaa, että metsätalous on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä. Metsänhoitotoimenpiteissä noudatetaan metsälakia ja luonnonsuojelulakia. Metsien hoitotoimenpiteitä suunniteltaessa ympäristöryhmän edustus on mukana suunnitteluissa ja maastokäynneillä.

Taulukko 11: Metsät

tavoite	keinot	aikataulu	vastuu
Huomioidaan tärkeät luontoarvot metsähakkuista ja metsänhoitoa suunniteltaessa	Hakkuista suunniteltaessa huomioidaan lintujen pesimäajat, hakkuut siirretty pois kesäkaudelta sekä säästetään pesimäpuut ja muut suuret puut. Seurataan liito-oravien, lepakkojen ja suurten petolintujen esiintymistä. Jätetään luontoarvoiltaan ja lajistoltaan tärkeät kohteet metsänkäsittelytoimien ulkopuolelle.	Jatkuva	Kiinteistötoimi, talouspäällikkö, kirkkoherra, Ympäristöryhmä, metsänhoitoyhdistys
	Ympäristöryhmän edustus on mukana hoitotoimia suunniteltaessa ja maastokäynneillä.		
	Pyydetään luontoarvoiltaan tärkeiden kohteiden kartoitusmahdollisuutta luonnonsuojeluliitolta.		
	Poukapirtin alueella tehdyn maastokäynnin pohjalta osa alueesta rauhoitetaan luonnonsuojelualueena osana	2025	Metsänhoitoyhdistys, talouspäällikkö, kiinteistötoimi, ympäristöryhmä, yhteistyötahot

	vapaaehtoista NATURA 2000-suojeluohjelmaa.		
	Uusi metsäsuunnitelma on tekeillä. Osa metsäalueista kuviodaan ja hoidetaan mahdollisuuksien mukaan erikäsikasvatuksen /jatkuvan kasvatuksen periaatteella, huomioiden myös luontoarvot, virkistyskäytön ja muut ekosysteemipalvelut.		
	Luontopolku hankkeen työt ja talkoot jatkuvat.		
Koulutus metsänhoidon ympäristöasioissa	Osallistutaan metsänhoidon koulutuksiin ja infotilaisuuksiin.	tarvittaessa	Metsän hoidon päätöksiin liittyvät toimijat

10 Liikenne

Seurakunta on päivittänyt matkustussäännön henkilöstön matkustamiskäytännöistä ympäristövaikutukset huomioiden. Seurakunta vaikuttaa toimenpiteillään matkustus- ja kuljetustarpeen pienenemiseen. Käytössä ovat kimppakyydit, etätyö, etäkokoukset, ajoreittien suunnittelu, matkojen yhdistäminen. Tapahtumia järjestetään useissa paikoissa, jolloin ne ovat saavutettavissa kävellen tai pyöräillen. Kiinteistöistä löytyy työntekijöille mahdollisuus käydä suihkussa. Monia asioita on mahdollista hoitaa kävellen. Sähköautojen latauspiste on tulossa seurakunnan parkkipaikalle. Työnantaja tarjoaa mahdollisuuden käyttää liikuntaseteleitä.

Taulukko 12: Liikenne

tavoite	keinot	aikataulu	vastuu
Vähennetään liikenteen aiheuttamia päästöjä.	Vältetään turhia matkoja, etäkokouksien mahdollisuudet	tarvelähtöisesti	kaikki työntekijät
Kehitetään kuljetusten logistiikkaa	Kimppakyytikäytäntöjen tehostaminen entisestään.	jatkuva	kaikki työntekijät, lähiesimiehet
Suositaan työntekijöiden liikkumista	Liikuntaseteleiden antaminen	jatkuva	talouspäällikkö kirkkoherra, lähiesimiehet
	Työalalaverit luonnossa työntekijöille	jatkuva	lähiesimiehet

JANAKKALAN SEURAKUNNAN YMPÄRISTÖVIESTINNÄN SUUNNITELMA

Viestintä on olennainen osa ympäristötyötä. Viestintää tarvitaan, jotta työntekijät, luottamushenkilöt ja seurakuntalaiset sitoutuvat ympäristöohjelmaan ja kokevat sen omakseen. Viestintää tarvitaan myös ohjaamaan ja opastamaan ympäristöohjelman mukaiseen toimintaan ja muistuttamaan siitä.

Ympäristöohjelma tarjoaa seurakunnalle myönteisen mahdollisuuden viestiä siitä, kuinka seurakunta aidosti toiminnassaan toteuttaa yhteistä ympäristövastuuta. Seurakunta voi myös tehdä ympäristökasvatusta viestinnän keinoin ja kannustaa seurakuntalaisia pitämään hyvää huolta luomakunnasta.

Ympäristöviestinnässä kiinnitetään huomiota myös muutosviestintään. Ympäristöasiat eivät ole välttämättä kaikille tuttuja eivätkä ehkä entuudestaan tärkeitäkään. Näistä syistä avoin viestintä ja mahdollisuus keskustella asioista ja vaikuttaakin niihin, on tärkeää.

Ympäristöviestintä on osa seurakunnan kokonaisviestintää. Seurakunnan viestintäasiantuntija on kutsuttu mukaan ympäristötyöryhmään. Ympäristötoiminta ja ympäristöviestintä kulkevat tiiviisti käsi kädessä, ympäristöviestintä on myös kaikkien yhteinen tehtävä. Kun jotain tehdään, mietitään samalla, millaista viestintää tekeminen tarvitsee. Jokainen on siis ympäristöviestijä.

Viestinnän suunnittelu

Ympäristöviestintäsuunnitelma on osa valmisteilla olevaa koko seurakunnan viestintäsuunnitelmaa. Näin ympäristöviestintä nivoutuu osaksi viestinnän kokonaisuutta, ja käyttöön tulevat kaikki seurakunnan kaikki viestintäkanavat ja -keinot. Viestinnässä voimat pyritään yhdistämään myös mahdollisten yhteistyökumppanien kanssa.

Ympäristöviestinnän kohderyhmä ja tavoitteet

Ympäristöviestinnän kohderyhmänä ovat seurakunnan työntekijät, luottamushenkilöt, seurakuntalaiset ja kaikki janakkalalaiset.

Tavoitteena on, että

- varmistetaan tietoisuus ympäristöohjelman toimenpiteistä ja jokaisen vastuusta niiden toteutumisesta,
- tuetaan viestinnän keinoin työskentelyä kohti hiilineutraaliuden toteutumista 2030 mennessä,
- kannustetaan ja rohkaistaan työntekijöitä ja seurakuntalaisia näkemään oma paikka luomakunnassa ja kantamaan ympäristövastuuta yhdessä,
- tehdään kirkon ja seurakunnan ympäristötyötä näkyväksi ja kerrotaan hyvistä päätöksistä ja konkreettisista teoista.

Ympäristöviestintä kulkee yhtenä punaisena lankana läpi seurakunnan käyttämien viestintäkanavien. Viestinnässä tietosisällön rinnalle nostetaan tarinat, ihmiset, luonto, kokemukset ja tunteet.

Janakkalassa on käytössä seuraavat viestintäkanavat:

- Sosiaalinen media: Facebook ja sen julkiset keskustelupalstat, Instagram, YouTube, WhatsApp
- Nettisivut
- Intra
- Koulutus- ja infotilaisuudet
- Yleisötilaisuudet ja tapahtumat

- Roll-upit
- Mainokset, lehti-ilmoitukset, esitteet
- Ilmoitustaulujulisteet
- Mediatiedotteet lehdille ja yhteistyö paikallisen median kanssa
- Hartauskirjoitukset
- Ohjeet ja opasteet

Ohjeilla ja opasteilla tuetaan ihmisiä toimimaan ympäristödiplomin määrittelemään suuntaan. Opasteita tarvitaan erityisesti muun muassa jätehuollossa keittiöissä, leirikeskuksissa ja hautausmailla. Ohjeita ja opasteita laadittaessa on hyvä pitää ohjenuorana selkeyttä ja ytimekkyyttä. Visuaalisilla ratkaisuilla havainnollistetaan ohjeita, luodaan tunnettuutta ja tunnistettavuutta sekä luodaan myönteisiä mielikuvia. Visuaaliset ratkaisut liittyvät seurakunnan omaan ilmeeseen tai ympäristödiplomin ilmeeseen. Suunnittelusta ja ratkaisuista on hyvä keskustella viestintäasiantuntijan kanssa.

Somekanavissa ympäristöviestinnän yhteydessä käytettäviä yleisiä aihetunnisteita ovat esimerkiksi *#kirkonympäristödiplomi #ilmastokirkkoni #hiilineutraalikirkko* sekä *#hiilineutraalikirkko2030*.

Viestinnän äänensävy on lempeän opastava ja myönteinen, asioita lähestytään toivon näkökulmasta.

Viestinnän aikataulutus perustuu ekotapahtumien vuosikelloon. Seurakunnan kokonaisviestinnästä vastaa kirkkoherra yhteistyössä viestintäasiantuntijan kanssa. Ympäristöviestintä nivoutuu työalojen viestintään, josta vastaavat työalojen esihenkilöt.

Ympäristöviestinnän kustannukset ovat hyvin pieniä, esimerkiksi vähän kopiopaperia ja sisältyvät viestinnän kokonaisbudjettiin.

Ympäristöviestinnän toteutumista mitataan osana ympäristöohjelman toteutumisen, sekä seurakunnan yleisen viestinnän toteutumisen seuranta. Vuositasolla seurataan sosiaalisen median eri kanaviin tehtyjen luontoon ja ympäristöasioihin liittyvien julkaisujen määrää ja niihin tulleita reaktioita ja kommentteja.

Ekotapahtumien vuosikello

Ympäristöviestinnän käytössä on Janakkalan seurakunnan käyttöön sovellettu ekotapahtumien vuosikello (2024), johon on kirjattu vuoden mittaan esiin nostettavia teemoja. Vuosikello tukee viestinnän säännöllisyyttä ja toistuvuutta.

Vuosikelloa tarkastellaan ja päivitetään vuosittain ympäristötoiminnan raportoinnin yhteydessä ympäristötyöryhmän kanssa.

**JANAKKALAN SEURAKUNNAN
YMPÄRISTÖKASVATUSSUUNNITELMA 2024-2028**

Sisällys

1	Taustaa.....	1
2	Hartaus- ja jumalanpalveluselämä	1
3	Ympäristökasvatuksen viestintä	1
4	Ympäristökasvatus kasvunkaaren eri vaiheissa	2
5	Ilmastonmuutokseen liittyvien tunteiden, ”ilmastoahdistuksen” käsittely	3
6	Rippikoulu ja isostoiminta.....	3
7	Luontopolut ja hiljaisuudelle varatut paikat	4
8	Leirit, retket ja muut tapahtumat.....	4
9	Verkostoyhteistyö ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen	5
10	Liikkuva seurakunta	5
11	Seurakunnan ympäristötapahtumien vuosikellon laatiminen.....	5
12	Vinkkejä ja linkkejä ympäristökasvatukseen:	6
	LIITE 1: Ekotapahtumien vuosikello.....	7

1 Taustaa

Janakkalan seurakunta hakee ensimmäistä ympäristödiplomiaan kaudelle 2025–2029. Sen liitteenä on tämä ympäristökasvatussuunnitelma.

Suunnitelman tarkoituksena on olla suuntaa antava, inspiroiva ja kannustava dokumentti, joka muistuttaa, että pienilläkin teoilla on vaikutusta toimiessa ympäristön – luomakuntamme hyväksi.

Ympäristökasvatus koskee kaikkea Janakkalan seurakunnassa tehtävää toimintaa. Jokainen työala päättää, millaista ympäristökasvatusta se toteuttaa.

Tavoitteena on, että jokainen Janakkalan seurakunnan jäsen kunnioittaa luontoa ja elää vastuullisesti ja kohtuullisesti, säästäten maapallon luonnonvaroja.

Saadun kokemuksen pohjalta ympäristökasvatussuunnitelmaa voidaan kehittää ja täydentää vuosittain uutta toimintakautta suunniteltaessa.

Kestävän elämäntavan noudattaminen ei ole harvojen asia, vaan painotamme toiminnassamme jokaisen vastuuta tehdä omassa arjessaan ympäristöystävällisiä ratkaisuja. Tämä kristityn toimintaohje nousee suoraan Raamatun luomiskertomuksen kehotuksesta viljellä ja varjella maata (1. Moos. 2:15).

2 Hartaus- ja jumalanpalveluselämä

Pidämme luontoteemaa jumalanpalveluselämässä esillä ympäri vuoden. Toiminnassamme madallamme kynnystä sisä- ja ulkotilojen välillä. Tuomme rohkeasti luonnonelementtejä kirkkotiloihin ja kaikkiin seurakunnan alttaritiloihin: kesäisin luonnonkukkia, talvella havunoksia ja syksyllä syyskauden satoa. Vietämme Luomakunnan sunnuntaita ja muistutamme tehtävästämme viljellä ja varjella luomakuntaa.

Merkitsemme luontopolkuja rukous- ja hiljaisuuspoluiksi, jolloin monella on mahdollisuus kokea pyhää arjen keskellä luonnossa. Mahdollisuuksien mukaan vietämme jumalanpalveluksia ulkona, esimerkiksi leirikeskuksen ympäristössä. Vuosittain vietettävä Luomakunnan sunnuntai toteutetaan nuku yö ulkona-tapahtuman yhteydessä.

Muistutamme mahdollisuudesta toimittaa kirkollisia toimituksia (avioliittoon vihkiminen, kaste) luonnon keskellä. Rippikoulussa siirrämme hartauselämää ulos luontoon. Muistutamme luonnosta suurena alttarina ja Jumalan sylinä, jonka äärellä meitä hoidetaan ja jonka äärellä koemme myös vastuuta teoistamme.

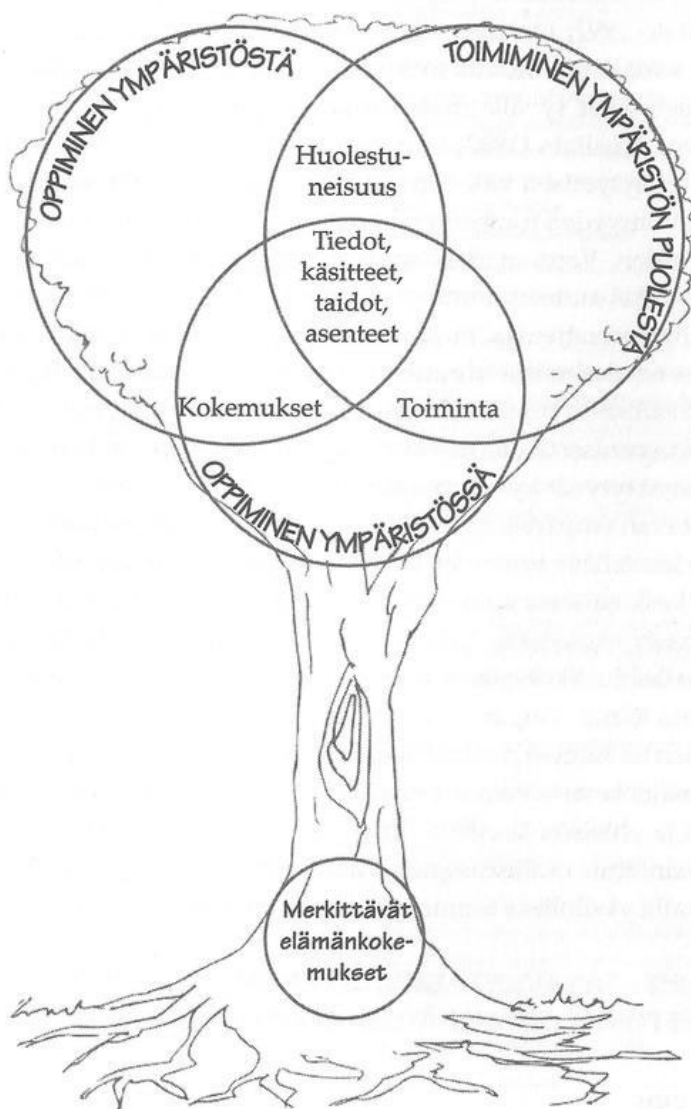
3 Ympäristökasvatuksen viestintä

Seurakunnan viestinnässä näkyy ympäristöystävällinen suhtautuminen ja ympäristötyön painotus. Ympäristöasioita ja -teemoja, sekä seurakunnan ympäristötoimintaa pidetään esillä seurakunnan eri viestintäkanavissa. Viestinnässä käytetään luontokuvia ja pyritään kertomaan Janakkalan luonnon

tarjoamista mahdollisuuksista liikkumiseen ja hiljentymiseen. Huomioimme ekotapahtumien vuosikellon viestinnässä. (Liite 1)

4 Ympäristökasvatus kasvunkaaren eri vaiheissa

Ympäristökasvatus koskettaa vauvasta vanhukseen. Ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä, sekä ohjata ihmisiä kohti kestävä elämäntapaa. Ympäristökasvatuksella on Palmerin (1998) mukaan kolme ulottuvuutta: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä ja toimiminen ympäristön puolesta. Näitä pyrimme eri toiminnoissamme tukemaan.

Palmerin ympäristökasvatuksen puumalli (1998)

Kerhoissamme, tapahtumissa ja muussa toiminnassamme liikumme luonnossa, tutkimme luontoa ja sen ilmiöitä. Innostamme ja rohkaisemme ihmettelyyn ja pysähtymään luonnossa. Huomioimme toimissamme ekotapahtumien vuosikelloa ja osallistumme yhteisiin paikallisiin tempauksiin mahdollisuuksien mukaan. Kerhoja, PikkuHelppiä, nuorten- ja aikuisten saunailtoja ja muita tapahtumia toteutetaan monimuotoisesti lähiympäristössämme.

Ohjaamme kestäviin elämäntapoihin ja luonnon kunnioitukseen. Kerhoissa ja tapahtumissa käytämme materiaaleja säästeliäästi ja suosimme kierrätysmateriaaleja. Yhteistyötä eritoimialojen kanssa tehdään kierrättämällä ja uusiokäyttämällä mm. hautausmaalla syntynyttä kynttilämassaa ja hylättyjä lyhtyjä, kukkasipuleita ym. askarteluissa. Yhteistyötä tehdään myös koulujen ja yhdistysten kanssa: ötökkähotelleja ja linnunpönttöjä viedään hautausmaalle ja seurakunnan metsiin. Osallistumme luontopolku- ja vieraslajien poistotalkoisiin.

5 Ilmastonmuutokseen liittyvien tunteiden, ”ilmastoahdistuksen” käsittely

Seurakunnan tilaisuuksissa ja kaiken ikäisten kokoavassa toiminnassa pidämme yllä ilmastonmuutokseen liittyvää tietoutta. Puhumme ja keskustelemme ilmastonmuutoksesta ja luontokadosta ja niihin liittyvistä tunteista ja ajatuksista. Kuuntelemme ihmisten huolia ja pelkoja. Käsittelemme aihetta eri ikäisten kanssa eri tavoin. Kutsumme asiantuntijoita puhumaan aiheesta seurakunnan tilaisuuksiin.

Lasten ja nuorten kanssa leikeissä, saduissa ja toiminnassamme havainnoimme luomakunnan tilaa.

Rippikoulussa lähestymme aihetta tulevaisuuden toivon ja luottamuksen näkökulmasta käsin. Ohjaamme ympäristötietouteen, rohkaisemme toimintaan ilmaston muutoksen hillitsemiseksi ja luottamaan Jumalan huolenpitoon.

6 Rippikoulu ja isostoiminta

Toimimme Janakkalan rippikouluissa ja isostoiminnassa vihreiden riparien toimintaperiaatteita noudattaen. (Lisää tietoa vihreiden ripareiden periaatteista löydät evl+ /vihreät riparit)

Vihreiden riparien päätavoite on vahvistaa kristillistä ympäristökasvatusta, ekoteologiaa ja kestäväää elämäntapaa rippikoulussa ja isostoiminnassa.

Keskeisenä toimintaideana on rakentaa ympäristökasvatus luontokokemusten, ympäristöön liittyvien tunteiden, ympäristövaikuttamisen ja -tiedon, luomakunnan pyhyyden sekä kestävien valintojen ympärille. Nämä tavoitealueet sisältyvät sekä rippikoulun että isostoiminnan kokonaisuuteen.

Tietopainotteisuuden sijaan korostetaan ympäristöön liittyvien tunteiden ja kokemusten käsittelyä sekä ylläpidetään toivon näköalaa ilmastoasioissa. Yhteisöllisen vastuunkantamisen mahdollisuuksien lisäksi keskustellaan myös yksittäisen ihmisen vastuusta. Luomakunnasta huolehtiminen on sekä kristittyjen yhteisöjen että yksilöiden tehtävä.

Käytännön vinkkejä:

- *Lähiympäristön hyödyntäminen opetuksessa ja hartauselämässä (luontopolut, vesistö, paikallisen luonnon erityispiirteet, luontotaide, liikuntapuistot, talkoot ja kierrättäminen).*
- *Kestävän elämäntavan vaaliminen toimintaa suunniteltaessa ja toteuttaessa (kierrättäminen, kohtuullisuus, ruokahuolto: lähiruoka, satokausikalenteri, ruokahävikin minimointi -> esim. hävikkiruoan punnitseminen -> palkitaan vähiten ruokahävikkiä tuottanut rippikoulu).*

7 Luontopolut ja hiljaisuudelle varatut paikat

Kannustamme ja rohkaisemme hiljaisuuteen, mietiskelyyn, luontoyhteyteen ja ympäristötietoisuuteen lähiluonnon ja luontopolkujen avulla. Vihreät reittimme ja luontokohteemme ovat avoimia kaikille. Tavoitteena on tehdä myös väliaikaisia luontopolku/rastireittejä tai hyödyntää mobiilisovelluksia pyhiinvaellusreiteissä ja luontopoluissa Janakkalassa.

Käytännön vinkkejä:

- *Pappilankylän luontopolkuhanke yhteistyössä kunnan eri toimijoiden ja yhdistysten kanssa, uudet reitit, mahdollisuudet yhteisiin talkoisiin ym.*
- *Luonnossa digireittien/-sovellusten hyödyntäminen materiaalien tuotossa*
- *Hautausmaan tuomat mahdollisuudet hiljaisuuden paikoilla*
- *Perhepatikka- retket paikalliskohteissa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa*
- *Kaikille avoimet kausittaiset / teemalliset luontopolut Tervakoski/ Turenki/ Rantalahti*
- *Metsätaidenäyttely*
- *Meditaatiopolku*

8 Leirit, retket ja muut tapahtumat

Suosimme leireissä, retkissä ja tapahtumissa omaa ympäröivää lähiluontoamme, paikallisia retkikohteita ja leirikeskustamme. Tapahtumien ja leirien tarjoiluissa suosimme kasvis- ja lähiruokaa.

Tuomme toiminnassamme näkyviin kaiken elollisen yhteenkuuluvuutta. Toimintaamme ohjaavat kirkkohallituksen ilmasto-ohjelman (2008) periaatteet kiitollisuus, kunnioitus ja kohtuus.

Viemme toimintaa rohkeasti ulos ja tuomme luontoelementtejä myös sisälle.

Käytännön vinkkejä:

- *marja-, sieni- ja villiyrtyretket, ympäristötietouden lisääminen, jokaisen oikeudet ja velvollisuudet, ymmärrys luomakunnasta*
- *Kaiken ikäisten yhteinen retki luontokohteeseen (Örö)*
- *Nuku yö ulkona -tapahtuma*
- *Luontorippikoulu*
- *Partioyhteistyö*

- *Poukapirtin saunaillat*
- *Osallistutaan kunnan KuiSiistii -tapahtumaan*
- *Luontopolun rakennus- & huoltotalkoot*
- *Vieraslajitalkoot*
- *Olemme tapahtumissa esillä ja yhteistyössä muiden paikallisten toimijoiden kanssa (esim. Laurinmäen kesän ja joulun avaustapahtumat, Turengin kevätkaulat, Tervassa tapahtuu, Kiipulan elokuuhlat)*

9 Verkostoyhteistyö ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Osallistumme maailmanlaajuisiin, kansallisiin ja paikallisiin ympäristötapahtumiin sekä -kampanjoihin toisten kirkkojen ja toimijoiden kanssa. Pidämme yhteistyöhankkeissamme ja verkostoissamme rohkeasti esillä ympäristönäkökulmaa.

Yhteistyötä tehdään ja kehitetään aktiivisesti paikallisten päiväkotien, koulujen, yhdistysten ja yhteisöjen kanssa (Janakkalan kunta, Janakkalan Luonto- ja Ympäristö ry, partiolippukunnat, Janakkalan Latu, kyläyhdistykset...)

10 Liikkuva seurakunta

Kannustamme työntekijöitä ja seurakuntalaisia liikkumaan. Tavoitteena on vahvistaa hyvinvointia liikkumisen kautta ja luoda mielikuvaa seurakunnastamme terveyttä ja hyviä elämäntapoja edistävänä yhteisönä. Pyrimme liikkumisen kautta syrjäytymisen ehkäisemiseen ja monipuoliseen kohtaamiseen ja yhteisöllisyyteen. Toimintaesimerkkeinä ovat liikkuvat hartaudet, kävelykokoukset, polkupyöräpyhiinvaellukset. Panostetaan luonnossa liikkumiseen kerhoissa, piireissä ja tapaamisissa. Retkillä ja leireillä luontoliikkuaminen on jo nykypäivää, mutta sen osuutta edelleen kehitetään. .

Käytännön vinkkejä:

- *Rinnalla kulkien – yhteisiä lenkkejä kylillä, joissa liikutaan ja jutellaan*
- *Hyvän Mielen Päivät: Metsämielikävely, lempeä lihaskuntojumppa, Hiljaisuuden jooga*
- *Naisten ja miesten saunaillat*
- *Pyhiinvaellukset, kirkkopyöräilyt*
- *Ehdotamme hankittavan yhteisöpolkupyörä yhteistyössä kunnan kanssa.*
- *Kimppakyytien suosiminen ja autoilun vähentäminen*
- *Osallistutaan työyhteisössä erilaisiin liikunta haasteisiin ja kannustetaan ihmisiä liikkumaan. (Yv-hiihto, kävelyhaaste, kilometri-kisa...)*

11 Seurakunnan ympäristötapahtumien vuosikellon laatiminen

Viestinnässä ja toimintaa suunniteltaessa käytämme seurakunnan ympäristötapahtumien vuosikelloa (Liite 1)

Tavoitteena on päivittää vuosikelloa siten, että päätetään mihin tapahtumiin kiinnitetään huomiota. Päätetään myös, kuka tapahtumista vastaa, koska ne suunnitellaan ja keiden kanssa yhteistyötä tehdään. Ympäristövastaavat kokoavat vuosittain eri työaloilta ekotapahtumien vuosikellon mukaisia toimintaideoita ja hankkeita.

Ekotekojen vuosikellosta löytyvien tapahtumien huomioiminen vaihtelee vuosittain työalojen toiminnan suunnittelun mukaan.

Toiminnassamme näkyvät muun muassa: Suomen lasten metsäretkipäivä, Luomakunnan sunnuntai, luonnonkukkien päivä, ekopaasto, Lintujen pihabongaus ja Suomen luonnon päivä.

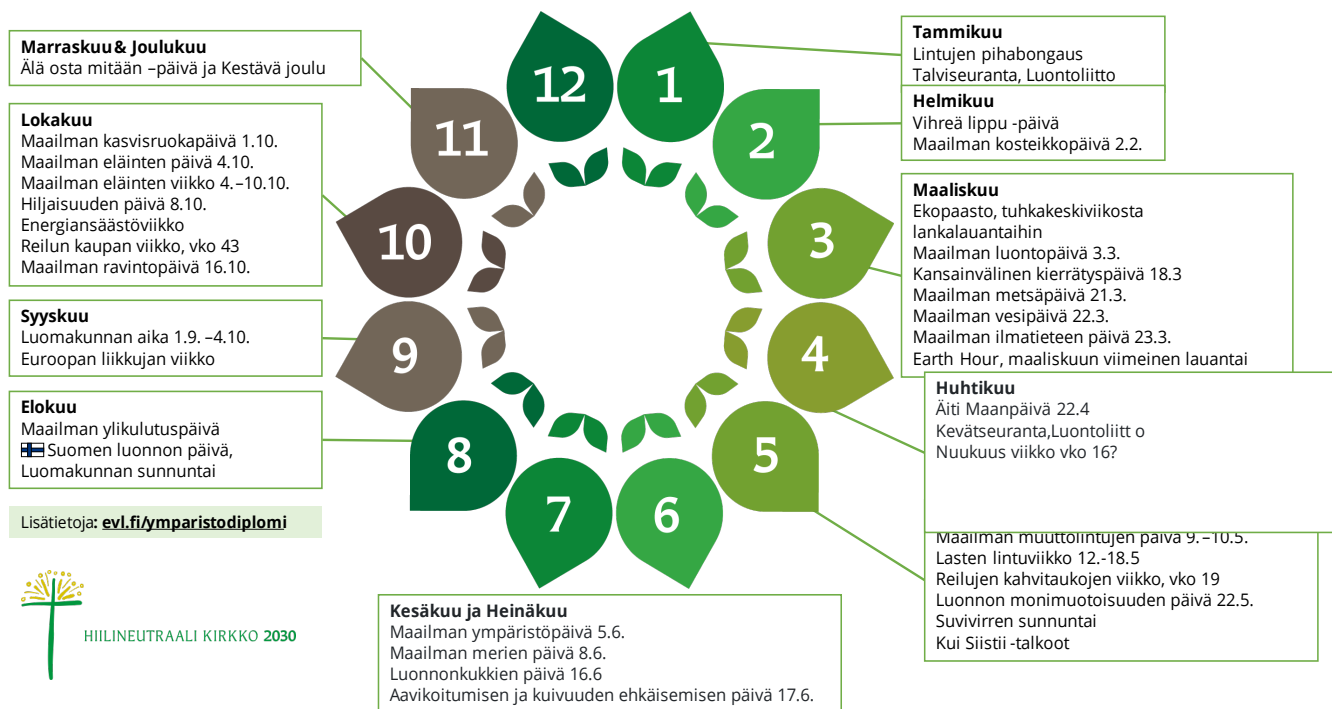
12 Vinkkejä ja linkkejä ympäristökasvatukseen:

- Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry: www.mappa.fi
- Kokonaisvaltaisen ilmastokasvatuksen polkupyörämalli: www.feesuomi.fi
- Opas ympäristöahdistuksen käsittelyyn: www.ymparistoahdistus.fi
- Kirkon ulkomaanavun sivusto: www.changemaker.fi
- Suomen luonnonsuojeluliiton sivusto: www.sll.fi
- Maailman Luonnon Säätiö: www.wwf.fi
- Reilu kauppa ry: www.reilukauppa.fi
- Vihreät riparit: [Vihreät riparit - EVL Plus](http://Vihreät%20riparit%20-%20EVL%20Plus)
- [Vaellukset FINAL nettiversio 270824 .pdf](#)
- <https://pyhiinvaellus suomi.fi>

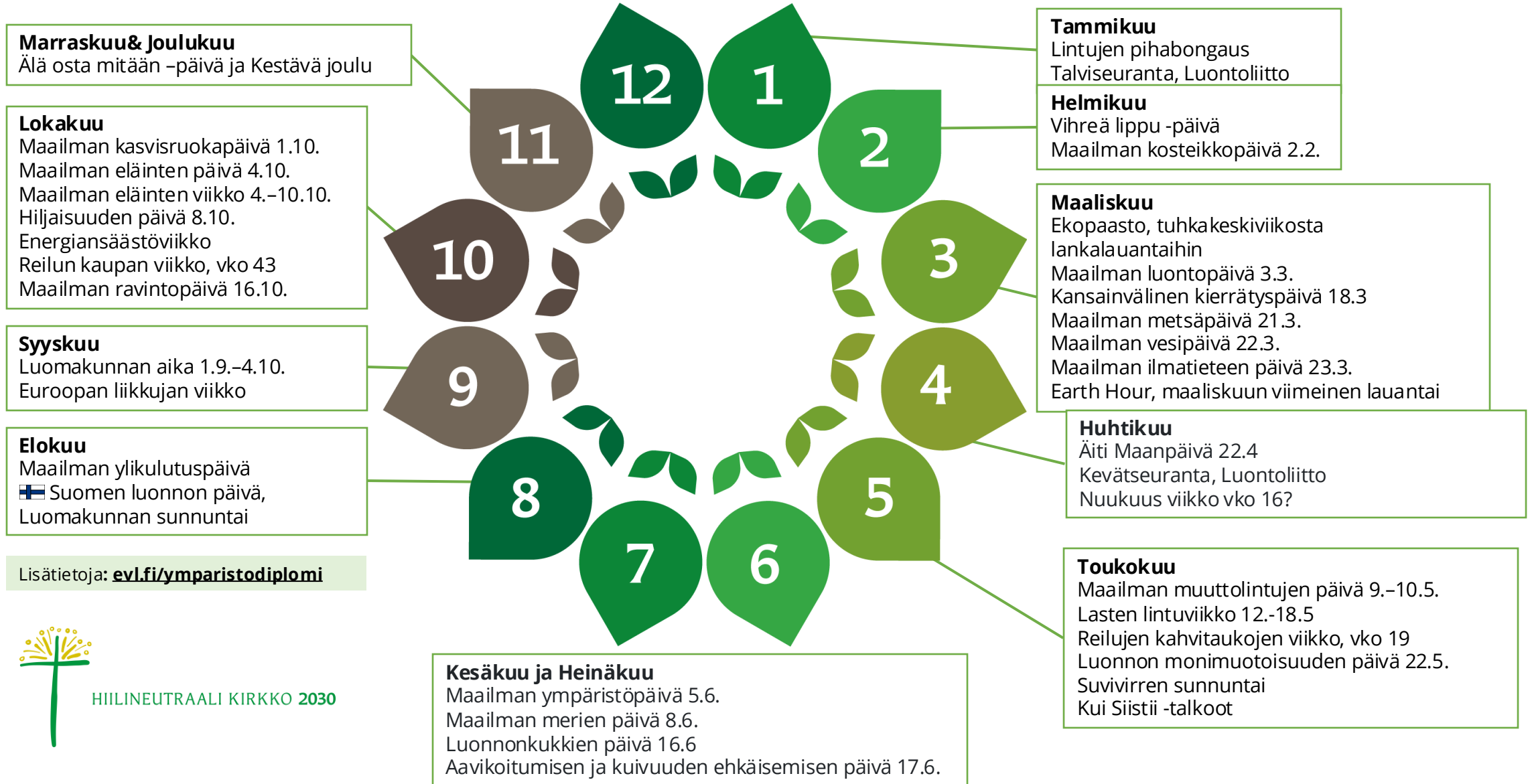

LIITE 1: Ekotapahtumien vuosikello

Seurakunnan ekotapahtumien vuosikello

Seurakunnan ekotapahtumien vuosikello

HIILINEUTRAALI KIRKKO 2030

Janakkalan seurakunnan jätehuoltosuunnitelma

Sisällys

1	Jätehuoltosuunnitelma.....	1
2	Rantalahden leirikeskus ja Torppa	1
	Jätehuollon nykytila	1
	Jättemäärän vähentäminen	2
3	Tervakosken seurakuntakeskus.....	2
	Jätehuollon nykytila	2
	Jättemäärän vähentäminen	2
4	Turengin seurakuntakeskus	3
	Jätehuollon nykytila	3
	Jättemäärän vähentäminen	3
5	Tarinmaan seurakuntatalo	3
	Jätehuollon nykytila	3
	Jättemäärän vähentäminen	4
6	Poukapiirtti (kesäpaikka)	4
	Jätehuollon nykytila	4
	Jättemäärän vähentäminen	4
7	Toivo (seurakunnan kahvila)	5
	Jätehuollon nykytila	5
	Jättemäärän vähentäminen	5
8	Hautausmaa.....	5
	Jätehuollon nykytila	5
	Jättemäärän vähentäminen	6

1 Jätehuoltosuunnitelma

Janakkalan seurakunnan jätehuoltosuunnitelmassa tarkastellaan kiinteistökohtaisesti jätehuollon nykytilaa, toimivuutta ja kehittämistarpeita. Suunnitelman tavoitteena on varmistaa jätteiden asianmukainen lajittelu, vähentää syntyvän jätteen määrää sekä edistää kiertotaloutta ja ympäristöystävällisiä käytäntöjä.

Jätehuoltoa kehitetään huomioiden lainsäädännön vaatimukset, seurakunnan kestävän kehityksen periaatteet sekä tilojen käyttäjien tarpeet. Erityistä huomiota kiinnitetään jätelajittelun selkeyteen, jätehuollon tehokkuuteen sekä ympäristövaikutusten vähentämiseen. Jätehuollon onnistuminen edellyttää seurakuntalaisten ja henkilökunnan aktiivista osallistumista.

Selkeyden vuoksi tulevassa tekstissä sisätiloissa sijaitsevia jätteiden keräyspisteitä kutsutaan kierrätyspisteiksi, kun taas ulkona sijaitsevat keräyspaikat nimetään joko jätekatoksiksi tai jättepisteiksi.

2 Rantalahden leirikeskus ja Torppa

Jätehuollon nykytila

Leirikeskuksessa jätehuolto on toimiva ja Janakkalan kunnan jätehuoltomääräyksien mukainen. Kiinteistön sisätiloissa on useita pieniä kierrätyspisteitä, joiden tyhjennyksestä vahtimestarit huolehtivat. Tilaisuuksissa syntynyt jäte lajitellaan ja viedään jätekatokseen. Jätekatoksesta löytyy sekajäte-, biojäte-, metallin, lasin, paperin, muovin, kartongin keräysastiat. Kiinteistössä on SER-jätteen kierrätyspiste, joka sijaitsee sähkökeskuksessa. Kiinteistönhoitaja huolehtii tyhjennyksestä tarpeen mukaan.

Leirikeskukseen kuuluu myös Torppa. Torpalla on ulkona jättepiste, johon jokainen vie tilaisuuksissa syntyvät sekajätteet itse. Muu lajiteltu jäte viedään vahtimestareiden toimesta leirikeskuksen jätekatokseen.

Jätekatos ja Torpan jättepiste pidetään siistinä ja tyhjennetään suunnitelman mukaisesti. Tyhjentäminen sujuu turvallisesti Janakkalan jätteenkuljetuksen toimesta.

Jättemäärän vähentäminen

Kiinteistöjen lajittelupisteissä olevan tiedotuksen ja ohjeistuksen kehittäminen. Syntyvän jätteen määrää seurataan ja pyritään vähentämään jätteitä. Jätepisteiden täyttymistä seurataan ja tyhjennysvälejä muutetaan tarpeen mukaisesti. Esimerkiksi säästämme roskapusseja tyhjentämällä/yhdistämällä pienien sekajäte roskapussien sisällöt yhteen isoon jätessäkkiin. Omalla toiminnallamme pyrimme vähentämään mahdollista hävikkiä tarjoilussa.

3 Tervakosken seurakuntakeskus

Jätehuollon nykytila

Tervakosken jätehuolto on toimiva ja Janakkalan kunnan jätehuoltomääräyksien mukainen. Kiinteistön sisätiloissa on useita pieniä kierrätyspisteitä, joiden tyhjennyksestä vahtimestarit huolehtivat. Tilaisuuksissa syntynyt jäte lajitellaan ja viedään ulkona sijaitsevaan jätepisteeseen. Jätepisteeltä löytyy ainoastaan sekajäte ja kartongin kierrätysastiat. Tervakosken kiinteistöistä syntyvät biojäte, metalli, lasi, paperi ja muovi tuodaan vahtimestarien toimesta Tarinmaan jätekatokseen tai viedään kunnalliseen keräykseen tarpeen mukaan. Kiinteistössä on SER-jäte kierrätys, kierrätyspiste sijaitsee keittiön kierrätyspisteen yhteydessä. Kiinteistöhoitaja huolehtii tyhjennyksestä tarpeen mukaan.

Jätepiste tyhjennetään suunnitelman mukaisesti. Tyhjentäminen sujuu turvallisesti Janakkalan jätteenkuljetuksen toimesta.

Jättemäärän vähentäminen

Kiinteistöjen lajittelupisteissä olevan tiedotuksen ja ohjeistuksen kehittäminen. Syntyvän jätteen määrää seurataan ja pyritään vähentämään jätteitä. Jätepisteiden täyttymistä seurataan ja tyhjennysvälejä muutetaan tarpeen mukaisesti. Esimerkiksi säästämme roskapusseja tyhjentämällä/yhdistämällä pienien sekajäte roskapussien sisällöt yhteen isoon jätessäkkiin. Omalla toiminnallamme pyrimme vähentämään mahdollista hävikkiä tarjoilussa.

4 Turengin seurakuntakeskus

Jätehuollon nykytila

Turengin jätehuolto on toimiva ja Janakkalan kunnan jätehuoltomääräyksien mukainen. Kiinteistön sisätiloissa on useita pieniä kierrätyspisteitä. Tilaisuuksissa syntynyt jäte lajitellaan ja viedään jätekatokseen. Jätekatoksesta löytyy sekajäte-, biojäte-, metallin, paperin, muovin, kartongin keräysastiat. Lasi toimitetaan vahtimestareiden toimesta kunnalliseen keräykseen tarpeen mukaan. Kiinteistössä on SER-jätteen kierrätyspiste, joka sijaitsee väestönsuojan käytävässä. Kiinteistöhoitaja huolehtii tyhjennyksestä tarpeen mukaan.

Jäteastioitten tyhjennys sujuu turvallisesti Janakkalan jätteenkuljetuksen toimesta. Jätepiste pidetään siistinä ja tyhjennetään suunnitelman mukaisesti. Tyhjentäminen sujuu turvallisesti Janakkalan jätteenkuljetuksen toimesta.

Jättemäärän vähentäminen

Kiinteistöjen lajittelupisteissä olevan tiedotuksen ja ohjeistuksen kehittäminen. Syntyvän jätteen määrää seurataan ja pyritään vähentämään jätteitä. Jätepisteiden täyttymistä seurataan ja tyhjennysvälejä muutetaan tarpeen mukaisesti. Esimerkiksi säästämme roskapusseja tyhjentämällä/yhdistämällä pienien sekajäte roskapussien sisällöt yhteen isoon jätessäkkiin. Omalla toiminnallamme pyrimme vähentämään mahdollista hävikkiä tarjoilussa.

5 Tarinmaan seurakuntatalo

Jätehuollon nykytila

Tarinmaan seurakuntatalossa on 4 vuokra-asuntoa, seurakuntasali ja henkilökunnan tilat. Tarinmaan jätehuolto on toimiva ja Janakkalan kunnan jätehuoltomääräyksien mukainen. Kiinteistön sisätiloissa on useita pieniä kierrätyspisteitä. Talon asukkaita on opastettu jätteiden lajittelussa. Seurakuntasalissa järjestetyissä tilaisuuksissa syntynyt jäte lajitellaan ja viedään jätekatokseen. Jätekatoksesta löytyy sekajäte-, biojäte-, metallin, paperin, lasin, muovin, kartongin keräysastiat. Jäteastioitten tyhjennys sujuu turvallisesti Janakkalan Kolmenkierto toimesta. Kiinteistössä on SER-

jätteen kierrätyspiste, joka sijaitsee alakerran konehuollossa. Erityisammattimiehet huolehtivat tyhjennyksestä tarpeen mukaan.

Jätepiste pidetään siistinä ja tyhjennetään suunnitelman mukaisesti. Tyhjentäminen sujuu turvallisesti Janakkalan Kolmenkierto toimesta.

Jättemäärän vähentäminen

Kiinteistöjen lajittelupisteissä olevan tiedotuksen ja ohjeistuksen kehittäminen. Syntyvän jätteen määrää seurataan ja pyritään vähentämään jätteitä. Jätepisteiden täyttymistä seurataan ja tyhjennysvälejä muutetaan tarpeen mukaisesti. Esimerkiksi säästämme roskapusseja tyhjentämällä/yhdistämällä pienien sekajäte roskapussien sisällöt yhteen isoon jätesäkkiin. Omalla toiminnallamme pyrimme vähentämään mahdollista hävikiä tarjoilussa.

6 Poukapirtti (kesäpaikka)

Jätehuollon nykytila

Poukapirtin (kesäpaikka) jättemäärä on vähäinen. Kesäpaikassa ei ole omaa jätepistettä. Tilojen käyttäjät lajittelevat ja vievät mahdolliset syntyneet jätteet heti tilaisuuden jälkeen mukanaan.

Jättemäärän vähentäminen

Kiinteistöjen lajittelupisteissä olevan tiedotuksen ja ohjeistuksen kehittäminen. Syntyvän jätteen määrää seurataan ja pyritään vähentämään jätteitä. Esimerkiksi säästämme roskapusseja tyhjentämällä/yhdistämällä pienien sekajäte roskapussien sisällöt yhteen isoon jätesäkkiin. Omalla toiminnallamme pyrimme vähentämään mahdollista hävikiä tarjoilussa.

7 Toivo (seurakunnan kokoontumistila)

Jätehuollon nykytila

Toivon jätehuolto on toimiva ja Janakkalan kunnan jätehuoltomääräyksien mukainen. Kiinteistön sisätiloissa on kierrätyspisteitä. Tilaisuudessa lajiteltu jäte viedään keskitetysti työntekijän toimesta ulkona sijaitsevaan taloyhtiön jätekatokseen. Jätekatoksesta löytyy sekajäte-, biojäte-, metallin, paperin, lasin, muovin, kartongin keräysastiat. Kiinteistöstä SER-jäte viedään Turengin kiinteistön SER- kierrätyspisteeseen, joka sijaitsee väestösuojan käytävällä.

Tyhjentäminen sujuu turvallisesti kiinteistön keskitetystä keräys pisteestä Janakkalan jätteenkuljetuksen toimesta.

Jättemäärän vähentäminen

Kiinteistöjen lajittelupisteissä olevan tiedotuksen ja ohjeistuksen kehittäminen. Syntyvän jätteen määrää seurataan ja pyritään vähentämään jätteitä. Jätepisteiden täyttymistä seurataan ja tyhjennysvälejä muutetaan tarpeen mukaisesti. Esimerkiksi säästämme roskapusseja tyhjentämällä/yhdistämällä pienien sekajäte roskapussien sisällöt yhteen isoon jätessäkkiin. Omalla toiminnallamme pyrimme vähentämään mahdollista hävikkiä tarjoilussa.

8 Hautausmaa

Jätehuollon nykytila

Tarinmaalla hautausmaan jätehuolto on toimiva ja Janakkalan kunnan jätehuoltomääräyksien mukainen. Jätepisteitä on yhteensä 13. Kaikista jätepisteistä löytyy sekajäte ja biojäte keräykset, pääporttien läheisyyteen, jätepisteiden yhteyteen, on sijoitettu myös lisäksi metallinkeräys. Näiden lisäksi hautausmaan alueella on kolme jätekatosta, joissa lisäksi mahdollisuus kierrättää SER-jäte ja metalli. Muovin keräystä hautausmaa-alueella ei ole otettu käyttöön, koska hautausmaalla muodostuva muovijäte on liian vähäistä, esimerkiksi hautakynntilät eivät sovellu muovinkeräykseen.

Jätepisteet pidetään siisteinä ja tyhjennetään tarpeellisin aikavälein (juhlapyhien aikaan tiheämmin). Jätepisteiden sijoitteluun kiinnitetään huomiota ja kohdennetaan pisteet tarpeiden mukaan. Pääasiallisesti roska-astioiden tyhjentäminen sujuu turvallisesti. Biojätepönttöjen paino saattaa joskus nousta todella suureksi, joten niiden tyhjennysväliin ja tyhjentämiseen on tarpeen kiinnittää huomiota sekä pohtia uusia ratkaisuja.

Jätemäärän vähentäminen

Jätepisteillä olevan tiedotuksen ja ohjeistuksen kehittäminen. Jätepisteillä voisi olla kuvallista ohjeistusta hautausmaalla syntyvien yleisimpien jätteiden kierrätyksestä. Ilmoitustauluilla, seurakunnan verkkosivuilla ja paikallislehdissä voitaisiin kertoa hautausmaalla kierrättämisestä sekä ekologisista vaihtoehtoista haudan hoidossa.

Hautausmaalle tullaan kokeilemaan uuden jätejakeen, pahvin, keräystä. Lisätään ensin yhteen paikkaan kokeiluun ja katsotaan kuinka sitä alkaa kertymään. Hautakynttilöiden metallihattujen irrotukseen tehdään sitä helpottava apuväline jätepisteille.

Jätekartoituslomake

A. Kohde: Rantalahden leirikeskus

Jätteiden syntypaikka kiinteistössä	Jätelaji	Syntypaikan keräys- käytännöt / keräysastiat	Sisälogistiikka	Keräysvälineet /tyhjennys- tapa	Tyhjennysväli/ -käytäntö (määräväli vai tilauksesta)	Täyttymisaste (käyttäjien seuranta / arvio)	Laskutettu jättemäärä / vuosi	Kustannus /vuosi
kiinteistö keittiö	sekajäte	Keräysastia 1 kpl/660 l.	Keräysastiat 3kpl	Janakkalan Jätteenkuljetus	1 krt/ vko	täysi	34 320 l.	937,44
keittiö	biojäte	Keräysastia 1 kpl/140 l.	Keräysastiat 2kpl	Janakkalan Jätteenkuljetus	1 krt/ vko	täysi	7 280 l.	1003,20
keittiö	metalli	Keräysastia 1 kpl/140 l.	Keräysastiat 2kpl	Janakkalan Jätteenkuljetus	1 krt/ kk	täysi	1 680 l.	197,28
keittiö	lasi	Keräysastia 1 kpl/140 l.	Keräysastiat 1kpl	Janakkalan Jätteenkuljetus	1 krt/ kk	täysi	1680 l.	38,52
kiinteistö keittiö	paperi	Keräysastia 1 kpl/140 l.	Keräysastiat 2kpl	Janakkalan Jätteenkuljetus	1 krt/ 2 vko	täysi	3 640 l.	96,48
kiinteistö keittiö	muovi	Keräysastia 1 kpl/660 l.	Keräysastiat 3kpl	Janakkalan Jätteenkuljetus	1 krt/ vko	täysi	34 320 l.	375,48
kiinteistö keittiö	kartonki	Keräysastia 1 kpl/660 l.	Keräysastiat 3kpl	Janakkalan Jätteenkuljetus	1 krt/ 2 vko	täysi	17 160 l.	232,28

	ser-jäte		Keräysastiat 1 kpl	Kiinteistönhoita ja	tarvittaessa			
--	----------	--	-----------------------	------------------------	--------------	--	--	--

Jätekartoituslomake

Kohde: Torppa

Jätteiden syntypaikka kiinteistössä	Jätelaji	Syntypaikan keräys- käytännöt / keräysastiat	Sisälogistiikka	Keräysvälineet /tyhjennystapa	Tyhjennysväli/ -käytäntö (määräväli vai tilauksesta)	Täyttymisaste (käyttäjien seuranta / arvio)	Laskutettu jättemäärä / vuosi	Kustannus /vuosi
kiinteistö keittiö	sekajäte	Keräysastia 1 kpl	Keräysastia 1 kpl	Henkilökunta /asiakas	tilauksesta	vähäinen		
kiinteistö keittiö	biojäte	Rantalahden jätekatos	Keräysastia 1 kpl	Henkilökunta /asiakas	tarvittaessa	vähäinen	0	0
kiinteistö keittiö	metalli	Rantalahden jätekatos	Keräysastia 1 kpl	Henkilökunta /asiakas	tarvittaessa	vähäinen	0	0
kiinteistö keittiö	paperi	Rantalahden jätekatos	Keräysastia 1 kpl	Henkilökunta /asiakas	tarvittaessa	vähäinen	0	0
kiinteistö keittiö	kartonki	Rantalahden jätekatos	Keräysastia 1 kpl	Henkilökunta /asiakas	tarvittaessa	vähäinen	0	0
kiinteistö keittiö	muovi	Rantalahden jätekatos	Keräysastia 1 kpl	Henkilökunta /asiakas	tarvittaessa	vähäinen	0	0
kiinteistö keittiö	lasi	Rantalahden jätekatos	Keräysastia 1 kpl	Henkilökunta /asiakas	tarvittaessa	vähäinen	0	0

Jätekartoituslomake

A. Kohde: Tervakosken seurakuntakeskus

Jätteiden syntypaikka kiinteistössä	Jätelaji	Syntypaikan keräys- käytännöt / keräysastiat	Sisälogistiikka	Keräysvälineet /tyhjennystapa	Tyhjennysväli/ -käytäntö (määräväli vai tilauksesta)	Täyttymisaste (käyttäjien seuranta / arvio)	Laskutettu jättemäärä / vuosi	Kustannus /vuosi
kiinteistö keittiö	sekajäte	Keräysastia 1 kpl/660 l.	Keräysastiat 2 kpl	Janakkalan Jätteenkuljetus	1 krt/ vko	täysi	34 320 l.	1171,80
kiinteistö keittiö	pahvi	Keräysastia 1 kpl/660 l.	Keräysastiat 2 kpl	Janakkalan Jätteenkuljetus	1 krt/ 4 vko	täysi	3 960 l.	268,28
kiinteistö keittiö	paperi	Tarinmaan jätekatos	Keräysastiat 2 kpl	henkilökunta	tarvittaessa	vähäinen	0	0
keittiö	metalli	Tarinmaan jätekatos	Keräysastiat 1 kpl	henkilökunta	tarvittaessa	vähäinen	0	0
kiinteistö keittiö	muovi	Tarinmaan jätekatos	Keräysastiat 1 kpl	henkilökunta	tarvittaessa	vähäinen	0	0
keittiö	biojäte	Tarinmaan jätekatos	Keräysastiat 1 kpl	henkilökunta	tarvittaessa	vähäinen	0	0
keittiö	lasi	Tarinmaan jätekatos	Keräysastiat 1 kpl	henkilökunta	tarvittaessa	vähäinen	0	0
	ser-jäte		Keräysastiat 1kpl	kiinteistönhoitaja	tarvittaessa			

Jätekartoituslomake

B. Kohde: Turengin seurakuntakeskus

Jätteiden syntypaikka kiinteistössä	Jätelaji	Syntypaikan keräys- käytännöt / keräysastiat	Sisälogistiikka	Keräysvälineet /tyhjennys- tapa	Tyhjennysväli/ -käytäntö (määräväli vai tilauksesta)	Täyttymisaste (käyttäjien seuranta / arvio)	Laskutettu jättemäärä / vuosi	Kustannus /vuosi
kiinteistö keittiö	sekajäte	Keräysastia 1 kpl/660 l.	Keräysastiat 5 kpl.	Janakkalan Jätteenkuljetus	1 krt/ vko	täysi	34 320 l.	987,84
keittiö	biojäte	Keräysastia 1 kpl/140 l.	Keräysastiat 3 kpl	Janakkalan Jätteenkuljetus	1 krt/ 2 vko	täysi	3 640 l.	842,76
keittiö	metalli	Keräysastia 1 kpl/140 l.	Keräysastiat 3 kpl	Janakkalan Jätteenkuljetus	1 krt/ 8 vko	täysi	840 l.	197,28
toimistot keittiö	paperi	Keräysastia 1 kpl/660 l.	Keräysastiat 5 kpl	Janakkalan Jätteenkuljetus	1 krt/ 4 vko	täysi	8 580 l.	48,24
kiinteistö keittiö	kartonki	Keräysastia 1 kpl/660 l.	Keräysastiat 5 kpl	Janakkalan Jätteenkuljetus	1 krt/ 2 vko	täysi	17 160 l.	218,48
kiinteistö keittiö	muovi	Keräysastia 1 kpl /140 l.	Keräysastiat 5 kpl	Janakkalan Jätteenkuljetus	1 krt/ 2 vko	täysi	3 640 l.	210,96
keittiö	lasi	Kunnan yleinen keräyspiste	Keräysastiat 1 kpl	henkilökunta	tarvittaessa	vähäinen	0	0
	ser-jäte		Keräysastiat 1 kpl	kiinteistönhoita ja	tarvittaessa			

Jätekartoituslomake

Kohde: Tarinmaan seurakuntatalo

Jätteiden syntypaikka kiinteistössä	Jätelaji	Syntypaikan keräys- käytännöt / keräysastiat	Sisälogistiikka	Keräysvälineet /tyhjennys- tapa	Tyhjennysväli/ -käytäntö (määräväli vai tilauksesta)	Täyttymisaste (käyttäjien seuranta / arvio)	Laskutettu jättemäärä / vuosi	Kustannus /vuosi
kiinteistö keittiö asunnot 4 kpl	sekajäte	Keräysastia 1 kpl/660 l.	Keräysastia 2 kpl	Janakkala Kolmenkierto	1 krt/ vko	täysi	34 320 l.	1658,40
kiinteistö keittiö asunnot 4 kpl	biojäte	Keräysastia 1 kpl/140 l.	Keräysastia 2 kpl	Janakkala Kolmenkierto	1 krt/ 2 vko	täysi	3 640 l.	219,24
kiinteistö keittiö asunnot 4 kpl	metalli	Keräysastia 1 kpl/140 l.	Keräysastia 2 kpl	Janakkala Kolmenkierto	1 krt/ 8 vko	täysi	840 l.	38,52
kiinteistö keittiö asunnot 4 kpl	paperi	Keräysastia 1 kpl/660 l.	Keräysastia 2 kpl	Janakkalan Jätteenkuljetus	1 krt/ 8 vko	täysi	3 960 l.	24,12
kiinteistö keittiö asunnot 4 kpl	kartonki	Keräysastia 1 kpl/660 l.	Keräysastia 2 kpl	Janakkala Kolmenkierto	1 krt/ 2 vko	täysi	17 160 l.	252,00
kiinteistö keittiö asunnot 4 kpl	muovi	Keräysastia 1 kpl/660 l.	Keräysastia 2 kpl	Janakkalan Kolmenkierto	1 krt/ 2 vko	täysi	17 160 l.	161,28

kiinteistö keittiö asunnot 4 kpl	lasi	Keräysastia 1 kpl/140 l.	Keräysastia 2 kpl	Janakkala Kolmenkierto	1 krt/ 8 vko	täysi	1 440 l.	38,52
	ser-jäte		Keräysastia 1 kpl	Erityisammatti miehet	tarvittaessa			

Jätekartoituslomake

Kohde: Poukapirtti(kesäpaikka)

Jätteiden syntypaikka kiinteistössä	Jätelaji	Syntypaikan keräys- käytännöt / keräysastiat	Sisälogistiikka	Keräysvälineet /tyhjennystapa	Tyhjennysväli/ -käytäntö (määräväli vai tilauksesta)	Täyttymisaste (käyttäjien seuranta / arvio)	Laskutettu jätemäärä / vuosi	Kustannus /vuosi
kiinteistö keittiö	sekajäte	Tervakosken kiint. keräyspiste	Keräysastia 2kpl	Poukapirtin käyttäjä	Tilaisuuden jälkeen	vähäinen		
kiinteistö keittiö	biojäte	Tervakosken kiint. keräyspiste	Keräysastia 1 kpl	Poukapirtin käyttäjä	Tilaisuuden jälkeen	vähäinen	0	0
kiinteistö keittiö	metalli	Tervakosken kiint. keräyspiste	Keräysastia 1 kpl	Poukapirtin käyttäjä	Tilaisuuden jälkeen	vähäinen	0	0
kiinteistö keittiö	paperi	Tervakosken kiint. keräyspiste	Keräysastia 1 kpl	Poukapirtin käyttäjä	Tilaisuuden jälkeen	vähäinen	0	0
kiinteistö keittiö	kartonki	Tervakosken kiint. keräyspiste	Keräysastia 1 kpl	Poukapirtin käyttäjä	Tilaisuuden jälkeen	vähäinen	0	0
kiinteistö keittiö	muovi	Tervakosken kiint. keräyspiste	Keräysastia 1 kpl	Poukapirtin käyttäjä	Tilaisuuden jälkeen	vähäinen	0	0
kiinteistö keittiö	lasi	Tervakosken kiint. keräyspiste	Keräysastia 1 kpl	Poukapirtin käyttäjä	Tilaisuuden jälkeen	vähäinen	0	0

Jätekartoituslomake

Kohde: Toivo

Jätteiden syntypaikka kiinteistössä	Jätelaji	Syntypaikan keräys- käytännöt / keräysastiat	Sisälogistiikka	Keräysvälineet /tyhjennystapa	Tyhjennysväli/ -käytäntö (määräväli vai tilauksesta)	Täyttymisaste (käyttäjien seuranta / arvio)	Laskutettu jättemäärä / vuosi	Kustannus /vuosi
kiinteistö keittiö	sekä	Kiinteistön keräyspiste	Keräysastia 2 kpl	henkilökunta		vähäinen		
kiinteistö keittiö	bio	Kiinteistön keräyspiste	Keräysastia 1 kpl	henkilökunta		vähäinen		
kiinteistö keittiö	metalli	Kiinteistön keräyspiste	Keräysastia 1 kpl	henkilökunta		vähäinen		
kiinteistö keittiö	paperi	Kiinteistön keräyspiste	Keräysastia 1 kpl	henkilökunta		vähäinen		
kiinteistö keittiö	kartonki	Kiinteistön keräyspiste	Keräysastia 1 kpl	henkilökunta		vähäinen		
kiinteistö keittiö	muovi	Kiinteistön keräyspiste	Keräysastia 1 kpl	henkilökunta		vähäinen		
kiinteistö keittiö	lasi	Kiinteistön keräyspiste	Keräysastia 1 kpl	henkilökunta		vähäinen		
	ser-jäte		Turengin seurakuntatalon keräyspiste	Kiinteistönhoitaja				

Jätekartoituslomake

A. Kohde: Hautausmaa

Jätteiden syntypaikka kiinteistössä	Jätelaji	Syntypaikan keräys- käytännöt / keräysastiat	Sisälogistiikka	Keräysvälineet /tyhjennystapa	Tyhjennysväli/ -käytäntö (määräväli vai tilauksesta)	Täyttymisaste (käyttäjien seuranta / arvio)	Laskutettu jätemäärä / vuosi	Kustannus /vuosi
Hautausmaa	Sekajäte	keräysastia 22kpl / 240 l.		koneellinen	viikoittain/ tarvittaessa		6,25 t / 2024 4,75 t / 2023 5,45 t / 2022	1114 / 2024 1026 / 2023 1186 / 2022
Hautausmaa	Metalli	keräysastia 6kpl / 240 l.		koneellinen	tarvittaessa			
Hautausmaa	Puutarhajäte	keräysastia 22kpl / 240 l. siirtolava 2kpl		koneellinen	viikoittain/ tarvittaessa			
Hautausmaa	SER-jäte	paristot 3kpl led-kynttilät 3kpl		koneellinen	tarvittaessa			
Hautausmaa	Vaaralliset jätteet	keräysastia			tarvittaessa			

YMPÄRISTÖÄ SÄÄSTÄVÄ SIIVOUS -OHJE

- Mikrokuituliinalla lika lähtee usein ilman pesuainettakin.
- Tarkoituksenmukaisten puhdistusaineiden oikea annostelu ja käyttö: Yliannostelu vaikeuttaa työtä, kuluttaa pintoja ja rasittaa turhaan ympäristöä. Ympäristöystävällisintä on käyttää neutraaleja yleispuhdistusaineita.
- Sopiva veden lämpötila: Liian kuuman veden käyttö on energiantuhlausta ja polttaa lian pintaan kiinni. Sopiva lämpötila on noin 20 astetta tai viileämpää ellei käyttöohjeessa muuta sanota.
- Nihkeyttämällä siivouspyyhkeet ja mopit pesukoneen viimeisessä huuhtelussa neutraalilla tai heikosti emäksisellä puhdistus aineella säästetään vettä ja puhdistusainetta sekä työergonomia kohenee. Säästävässä siivouksessa lika kerätään moppiin tai siivouspyyhkeeseen, joka pestään pesukoneessa. Vettä ei kuljeteta mukana siivousvaunussa.
- Kertakäyttötuotteet ovat epätaloudellisia ja kuormittavat turhaan ympäristöä. Niitä kannattaa käyttää vain erikoistilanteissa.
- Kestotuotteet on puhdistettava hyvin siivouksen jälkeen, jotta ne kestävät pitkään. Mikro kuidun avulla voidaan vähentää veden ja puhdistusaineiden käyttöä.
- Kestotuotteiden pesemisessä kannattaa huomioida, että pesukonetta käytetään mahdollisimman tehokkaasti ja että pestään tarpeen mukaisella lämpötilalla, ei turhan kuumalla.
- Puhdistettavia pintoja säästävä siivous: Liiallinen vesi ja puhdistusaineet kuluttavat materiaaleja ja niitä suojaavaa vahapintaa. Hapettavat ja syövyttävät aineet ja liuotteet haurastuttavat, kuluttavat ja kovettavat monia materiaaleja. Esim. linoleumi haurastuu ja kovettuu emäksien ja veden runsaasta käytöstä. Tahrat voi poistaa paikallisesti. Lattian paikkavahaus säästää vahaa.
- Jätteiden käsittely: Siivooja voi vähentää roskapussien ja jätessäkkien määrää. Kuivaroskaa sisältävää roskapussia tai jätessäkkiä ei tarvitse vaihtaa, vaan tyhjentää vain niiden sisältö
- Siivousaineiden pakkausjätteen vähentäminen valitsemalla pakkauskoko käytön mukaan.
- Siivoustason tarkistus – joitain vähemmän käytettyjä kohteita voidaan ehkä siivota aiempaa harvemmin tai kevyemmin.